

Cuprins

<i>Notă preliminară</i> (Dan Batovici)	5
<i>Tabel cronologic</i> (Cristina-Elena Ciubotaru)	9
<i>Abrevieri</i>	13

COMMENTARIUS IN EVANGELIVM IOHANNIS COMENTARIU LA EVANGHELIA LUI IOAN

<i>Cartea I</i> [In. 1,11-12 – In. 1,29]	17
<i>Cartea a III-a</i> [In. 3,1-3 – In. 3,34-36]	87
<i>Cartea a IV-a</i> [In. 4,1-4 – In. 4,25-28]	159
<i>Cartea a VI-a</i> [In. 6,1-6 – In. 6,14]	199
<i>Note</i>	231

<i>Postfață. Exegeza biblică la Eriugena</i> (Dan Batovici)	261
1. Eriugena	261
1.1. <i>Contextul carolingian</i>	262
1.2. <i>Opera păstrată</i>	263
2. Textul comentariului	271
2.1. <i>Tradiția manuscrisă: ediții</i>	271

2.2. <i>Alcătuirea textului</i>	274
2.3. <i>Autenticitate și stil</i>	275
3. Exegeza biblică eriugeniană	276
3.1. <i>Metoda și parcursul spiritual</i>	276
3.2. <i>Antropologia</i>	283
3.3. <i>Christologia</i>	288
4. Utilizarea surselor în <i>Comentariu</i>	291
4.1. <i>Augustin</i>	295
4.2. <i>Pseudo-Dionisie Areopagitul</i>	298
4.3. <i>Maxim Mărturisitorul</i>	305
4.4. <i>Grigore de Nazianz</i>	310
4.5. <i>Concluzii</i>	314
 <i>Bibliografie</i>	 315

INDICI

<i>Indice biblic</i>	327
<i>Indice de termeni grecești</i>	330
<i>Indice de termeni latini</i>	331

Căci în greacă „cosmos” înseamnă propriu-zis podoabă, nu lume. Și ce creatură este așa de împodobită cum este cea întemeiată după imaginea Creatorului? Astfel, de aceea a iubit Dumnezeu lumea și la dat pe Fiul său pentru ea, *ca să nu piară nimeni dintre cei care cred în el, ci să aibă viață, nu vremelnică, ci veșnică.*

Căci n-a trimis Dumnezeu în lume pe Fiul său, adică în natura umană, ca să judece, lumea, adică omul, altfel spus, să o osîndească după păcatul ei, ci ca lumea naturii umane să se mîntuiască prin sine.

Cine crede nu este judecat ; însă cine nu crede a fost deja judecat. Într-adevăr, cine crede în Fiul lui Dumnezeu nu este judecat, fiindcă se ferește de toate păcatele pentru care ar putea fi judecat. Cine nu crede, judecata lui a fost implinită, deoarece nu crede ; și pentru aceasta are păcate pentru care este judecat, fiindcă nici nu crede și nici nu vrea să renunțe la păcate. Aici trebuie notat că fiecare se judecă sau nu pe sine însuși. Nu se judecă pe sine cel ce consideră că și-a lepădat păcatele și că nu rămîne în el nimic de judecat. Însă cel ce nu crede, se judecă singur, pentru că ține în sine cele demne de judecată. A fost judecat deja. A spus „deja”, referindu-se la timpul acesta. Căci deși judecata lui, prin care el se judecă osîndindu-se, este încă ascunsă în această viață, ea se va arăta în viața ce vine. Pentru ce a fost deja judecat? Fiindcă nu crede în numele Fiului lui Dumnezeu, Unul-Născut. Prin urmare, judecata, adică osînda veșnică, nu este altceva decît a nu crede în Fiul lui Dumnezeu,

aliud est beatitudo et uita, nisi credere et cognoscere filium dei, sicut ipse ait: „Haec est autem uita aeterna, ut cognoscant te uerum ac solum deum, et quem misisti Iesum christum”.

Sequitur: *Hoc est autem iudicium quia lux uenit in mundum.* Si lux non ueniret in mundum, non esset de mundo iudicium, sicut dominus ait: „Si non uenissem et locutus fuisset, peccatum non haberent”. Lux itaque, hoc est dei uerbi incarnatio et doctrina et passio et resurrectio, iudicat mundum. Qui uult accedere ad [0321D] lucem, hoc est ad filium dei, ut in eum credat eumque cognoscat, non iudicatur. Qui autem neque eum credit neque intelligit, in tenebris suis manebit, in quibus damnabitur, hoc est iudicabitur, nolens accedere ad lucem. *Et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem.* Pulchre ait „homines”, hoc est carnales, impii, increduli, non spirituales; nam illi ultra hominem ascendunt et superant suam naturam per eius, qui eos illuminat, gratiam. Cur autem homines dilexerunt magis tenebras quam lucem, consequenter [0322A] subiungit, dicens: *Erant enim eorum mala opera.* Quae sunt illa mala opera? Non alia, nisi impietas et incredulitas et odium aeternae lucis, et nolle eam aspicere, uelle autem in tenebris peccatorum manere.

Omnis enim mala agens odit lucem, nec uenit ad lucem, ut non redarguantur opera eius. Ideo fugit impius lucem ueritatis ne impietas eius manifestata fiat, in qua

după cum fericirea și viața nu sînt nimic altceva decît a crede și a-l cunoaște pe Fiul lui Dumnezeu, după cum el însuși spune: „Aceasta este viața veșnică, să te cunoască pe tine, Dumnezeu adevărat și unic, și pe cel pe care l-ai trimis, Iisus Christos”. (In. 17,3)

Urmează: *Și aceasta este judecata, fiindcă lumina a venit în lume.* Dacă n-ar fi venit lumina în lume, n-ar fi fost o judecată a lumii, după cum spune Domnul: „De n-aș fi venit și n-aș fi vorbit, n-ar fi avut păcat”. (In. 15,22) Astfel, lumina, adică întruparea Cuvîntului lui Dumnezeu, învățătura, patimile și învierea judecă lumea. Cine vrea să se apropie de lumină, anume de Fiul lui Dumnezeu, ca să creadă în el și să-l cunoască nu este judecat. Însă cine nici nu crede în el și nici nu-l înțelege, nevrînd să aibă parte de lumină, va rămîne în întunericul lui, în care va fi condamnat, adică va fi judecat. *Și oamenii au iubit întunericul mai mult decît lumina.* Foarte bine a spus „oamenii”, anume trupești, necredincioși, neîncredzători, <iar> nu spirituali; căci aceștia se ridică mai presus de om și îi depășesc natura prin harul celui care-i luminează⁴³. Iar motivul pentru care oamenii au iubit întunericul mai mult decît lumina e adăugat în continuare, atunci cînd spune: *Căci lucrările lor erau rele.* Care sînt acele lucrări rele? Nu altele decît necredința, neîncrederea, ura de lumina veșnică și refuzul de-a o privi, dar și dorința de a rămîne în bezna păcatelor.

Căci oricine face rele urăște lumina și nu vine la lumină, ca să nu se dovedească lucrările lui. De aceea fuge nelegiuitul de lumina adevărului, ca să nu-i fie

omnia mala opera continentur. Vt enim pietas nullo bono opere caret, ita impietas nullo malo. *Qui autem facit ueritatem, uenit ad lucem, ut manifestentur sua opera, quia in deo sunt facta.* Quis est qui facit ueritatem, hoc est, quis est qui bona opera, quae iubet ueritas, perficit, nisi qui credit in christum? Et quis est qui uenit ad lucem, hoc est ad christum et doctrinam eius, ut manifestentur [0322B] opera sua bona, quia in deo sunt facta, nisi ipse qui credit in christum, et mandata eius custodit?

VII [*In. 3,22-23*]

Post haec uenit Iesus et discipuli eius in iudaeam terram, et reliqua. Non est existimandum continuo post disputationem cum Nicodimo, quae facta est in Ierosolimis, uenisse Iesum et discipulos eius in iudaeam terram, sed peracto spatio temporis de Galilaea in Iudaeam redisse. Morali sensu, iudaea terra est cor fidelium. Iudaea quippe confessio interpretatur. Confessio autem duplex est. Est enim confessio peccatorum, est et confessio diuinarum laudum. In quocunque ergo corde duplex illa confessio fuerit, et peccatorum uidelicet et diuinarum laudum, illuc uenit Iesus et discipuli eius, hoc est doctrina eius et illuminatio, ibique demoratur et purgat [0322C] illud

arătată nelegiuirea în care sînt cuprinse toate lucrările cele rele. Căci după cum pietatea nu se lipsește de nici o lucrare bună, în același fel nelegiuirea nu se lipsește de nici o faptă rea. *Însă cine face <ce e> adevăr, vine către lumină, ca să fie dezvăluite lucrările sale, pentru că au fost făcute în Dumnezeu.* Și cine este cel care face <ce e> adevăr, anume cine este cel care duce la capăt lucrările bune poruncite de Adevăr, dacă nu cel ce crede în Christos? Și cine este cel care vine către lumină, anume către Christos și învățătura sa, pentru a-și dezvălui lucrările sale bune, căci au fost făcute în Dumnezeu, dacă nu chiar cel ce crede în Christos și păzește poruncile lui?

VII [In. 3,22-23]

*După aceea, Iisus și discipolii lui au venit în ținutul iudeu*⁴⁴ și așa mai departe. Nu trebuie socotit că Iisus și discipolii au venit în ținutul iudeu imediat după discuția avută cu Nicodim, care s-a petrecut în Ierusalim, ci că, după o bucată de vreme, s-au întors din Galileea în Iudeea. În sens moral, ținutul iudeu este inima credincioșilor⁴⁵. Iudeea înseamnă „mărturisire”, iar mărturisirea este de două feluri. Într-adevăr, există o mărturisire a păcatelor și una a laudelor divine⁴⁶. Astfel, în orice inimă <în care> se află acea îndoită mărturisire, anume și a păcatelor, și a laudelor divine, acolo vine Iisus cu discipolii săi, adică învățătura și lumina lui, și acolo

ab omnibus delictis. Et hoc est quod sequitur: *Et illic demorabatur cum eis et baptizauit*. Iuxta litteram demorabatur Iesus cum discipulis uel cum credentibus iudaeis in Iudaea. Ambiguum enim est quod ait *demorabatur cum eis*, utrum cum discipulis suis an cum credentibus in eum iudaeis aut, quod uerisimilius est, cum utrisque.

Et baptizauit. Vbi quaeritur, si christus ipse baptizauit, quomodo euangelista in sequentibus dicit: „Quamquam Iesus non baptizaret, sed discipuli eius”. Sed ad hoc dicendum quod ipse christus baptizauit discipulos suos primum, deinde ipsi discipuli baptizabant credentes in christum, quamuis quidam existiment neminem eum baptizasse per seipsum, sed dicitur baptizasse, qui discipulis suis iussit baptizare.

Sequitur: [0322D] *Erat autem Iohannes baptizans in Aἵνω iuxta Saleim, quia aquae multae erant illic*. Adhuc Iohannes baptizabat in Iordane, dum christus in Iudaea ceperat et discipulos suos et, per eos, alios baptizare. Non enim debuerat praecursor discipulus praecursionis suae mysterium intermittere, priusquam ipse, cuius praecursor erat, inciperet ueritatem ostendere. Umbra adhuc permansit, quia non omnino lux patefacta fuit. *In Aἵνω*, hoc est in aquis; „enos” enim hebraice aqua dicitur. Ideo subsequens ait, quasi [0323A] interpretationem nominis aperiens: *Quia aquae multae erant illic*. De Saleim autem uarie tradunt. Quidam uolunt de Ierusalem accipi, quae non longo spatio